

УДК 355.23:351.746.1

С. В. ЧЕРНОВА,

викладач кафедри перекладу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ І СТРУКТУРА ПОНЯТТЯ “ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОФІЦЕРА-ПРИКОРДОННИКА”

У статті розкрито сутність, особливості змісту і структуру поняття “професійна комунікативна компетентність офіцера-прикордонника” як важливої складової його готовності до виконання завдань професійної діяльності з охорони державного кордону.

Ключові слова: *комунікативна компетентність, офіцер-прикордонник, мотиваційно-особистісний та когнітивний компоненти.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Значне зростання обсягу завдань, що їх вирішує Державна прикордонна служба України, призводить до ускладнення процесів управління оперативно-службовою діяльністю, істотно змінює характер діяльності керівного складу органів охорони державного кордону, відділів прикордонної служби і вимагає якісних змін у підготовці персоналу. Коло необхідних прикордоннику професійних умінь у наш час надзвичайно розширилося. Необхідність ефективного виконання офіцерами-прикордонниками завдань з охорони кордону потребує не тільки професійних знань, але й розвитку моральних та інтелектуальних якостей, формуванню комунікативної компетентності.

Для офіцера-прикордонника, який повинен гідно представляти нашу країну на державному кордоні, майстерне володіння словом, тобто універсальним інструментом думки і переконання, є вкрай необхідним як визначальна умова його професійного успіху та обов'язковий атрибут іміджу кваліфікованого, компетентного й інтелігентного фахівця.

У загальному плані спілкування офіцера-прикордонника – це особлива комунікативна діяльність, що відбувається у специфічних умовах керування й здійснюється професіоналом-керівником з метою прилучення персоналу ДПСУ до ефективного виконання завдань з охорони кордону на основі організаційної підпорядкованості відповідно до вимог штатного розкладу, структури служби та функціональних обов'язків посадових осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Аналіз керівних документів, що регламентують професійну діяльність персоналу ДПСУ [2; 10; 8], дозволяє розглядати комунікативну діяльність офіцера-прикордонника:

як особливу форму реалізації певних вимог, цілей і завдань, що випливають зі статутів ДПСУ, структури, штатного розкладу, посадових інструкцій та інших службових документів;

соціально-нормативну діяльність, що забезпечує співвіднесення закономірностей життєдіяльності прикордонного підрозділу зі статутом та завданням охорони державного кордону;

систему впливу на особистості підлеглих з метою організації їхньої діяльності в інтересах охорони державного кордону;

творчу соціально-психологічну діяльність, що сприяє взаємодії персоналу прикордонного підрозділу.

В узагальненому вигляді головне завдання комунікативної діяльності офіцера-прикордонника – створення умов для ефективної професійної діяльності персоналу ДПСУ, а головна функція – створення в рамках прикордонного підрозділу умов для такої діяльності, змістом якої було б становлення кожного прикордонника як суб'єкта професійної діяльності та спілкування.

Комунікативна компетентність стала сьогодні показником розвитку в офіцерів-прикордонників пріоритетних духовних цінностей, якими є інтелектуальна самостійність та оперативність мислення, здатність до творчого пошуку різних імовірних варіантів розв'язання проблеми та вміння ґрунтовно й логічно подавати інформацію, забезпечуючи її достатньою системою аргументів, уміння цивілізовано переконувати інших людей чи спростовувати думки опонента, сформовані навички міжкультурної комунікації та мовленнєвої культури.

Комунікативна компетентність у наш час стала важливою складовою професіоналізму персоналу Державної прикордонної служби України, бо офіцеру-прикордоннику як фахівцю правоохоронної сфери за родом своєї

діяльності доводиться не тільки оперувати законом, але й пояснювати, доводити, переконувати. Він повинен бути “професійним комунікантом”, тобто уміти активно використовувати спеціальні прийоми впливу на людей, що дозволяють йому досягти комунікативної мети з меншими часовими та енергетичними втратами. Чим вищим буде рівень міжособистісного спілкування офіцера-прикордонника, тим ефективніше він зможе вирішувати багато професійних завдань з охорони державного кордону.

Зазначені обставини обумовлюють важливість дослідження структури та особливостей комунікативної компетентності офіцерів-прикордонників у процесі підвищення їхньої кваліфікації.

Метою статті є розкриття сутності, особливостей змісту і структури поняття “професійна комунікативна компетентність офіцера-прикордонника”.

Виклад основного матеріалу дослідження. Окремі варіанти структурного складу цього особистісного феномену серед представників інших професій досліджували такі вчені, як Г. Андреева, О. Ігнатова, О. Павленко та ін. Зокрема, відповідно до класифікації Г. Андреевої, комунікативна компетентність – це сукупність перцептивного, комунікативного та інтерактивного компонентів комунікативної діяльності.

Дослідниця О. Ігнатова в структурі комунікативної компетентності виокремлює три компоненти: когнітивно-мотиваційний (лінгвістичні знання, навички мовної культури, правила спілкування і т. д.), змістовний (стосується якостей мови, таких, як ясність і точність висловлювань, їхня аргументованість, змістовність, виразність, лексична різноманітність і т. д.) та операційний (мовні вміння як можливість раціонально виконувати певні дії відповідно до поставлених цілей й умов комунікації) [5, с. 43].

Учений О. Павленко у структурі комунікативної компетенції митника виокремлює когнітивний (знання мови, теорії та психології спілкування, правил ділового етикету та інтеркультурних умовностей; засобів впливу на аудиторію, засобів і прийомів установа, підтримки і завершення мовленнєвого контакту; адекватна орієнтація фахівця в собі, партнерах, у ситуації професійного спілкування та ін.), емоційно-оцінний (мотиви вибору професії і просування по службі; інтерес до обраної професії, прийняття себе й інших, комунікативні настанови) та поведінковий (уміння кодувати і декодувати повідомлення за вербальними і невербальними каналами комунікації, володіння технікою спілкування, засобами впливу на аудиторію) компоненти [9, с. 12].

Як свідчать результати аналізу педагогічних досліджень (К. Балабанова, Т. Бутенко, О. Загородна, О. Ігнатова, К. Касярум, О. Павленко та ін.), у структурі компетентності найчастіше виокремлюють мотиваційну (спрямованість, інтерес, мотиви, потреби), операційно-технічну (знання, навички, уміння, професійно значущі якості) та практично-діяльнісну (засоби й результати діяльності) складові. Зміст структурних компонентів досить варіативний, що залежить від професії або виду діяльності суб'єкта. Більшість учених виокремлює трикомпонентну структуру комунікативної компетентності, підкреслюючи, що для успішної професійної взаємодії фахівцю необхідна сукупність особистісних якостей, професійних знань, соціально-поведінкових (комунікативних) умінь і навичок.

Загалом аналіз наукових робіт із проблем комунікативної компетентності та мовної культури дозволяє визначальними (і вихідними для діагностики) у структурі комунікативної компетентності офіцера виокремити мотиваційно-особистісний, когнітивний і діяльнісний компоненти.

Насамперед розглянемо таку складову комунікативної компетентності, як особистісні властивості, здібності та якості, необхідні офіцеру-прикордоннику для ефективної комунікації. Вони характеризують розвиток потреби в спілкуванні, ставлення до способу комунікації. Практика також свідчить про важливість соціально-психологічної налаштованості офіцерів як складової їхньої комунікативної компетентності. Аналіз відзвигів на офіцерів – випускників НАДПСУ дозволив з'ясувати, що часто курсанти із блискучими здібностями ставали досить посередніми офіцерами через те, що не були товариськими, не могли ефективно налагоджувати ділові контакти. У наш час багато проблем професійної діяльності потрібно вирішувати якраз через контакти з іншими людьми: офіцери відповідно до своїх посадових обов'язків постійно залучені у комунікативний процес: спілкуються з підлеглими та керівниками у прикордонних підрозділах, з місцевими жителями та структурами прикордоння, спілкуються телефоном, через Інтернет, збирають інформацію, складають звіти, доповіді тощо. Саме від готовності та бажання офіцера-прикордонника налагоджувати ділові контакти залежить можливість передачі оперативного повідомлення або одержання інформації, а отже, своєчасних ефективних дій для вирішення поставлених завдань з охорони кордону.

Учені-психологи Г. Андреева, А. Добрович, О. О. Леонтьев та ін. [1] дійшли висновку, що комунікативна компетентність вимагає певного рівня розвитку соціальної сенситивності, соціальної спостережливості, пам'я-

ті й мислення (розуміння), що виявляються найбільше в рефлексивності, емоційній чуйності (емпатії) і т. д. Для того щоб у колективній діяльності з охорони кордону знайти кожному підлеглому місце, яке дозволило б йому найбільш ефективно виконувати службові завдання й одночасно розкрити свої можливості, розвинути здатності, офіцерові важливо вміти побачити в ньому як загальну спрямованість, так і її особливості, зрозуміти мотиви поведінки, знайти до нього індивідуальний підхід. При цьому часто висновки, зроблені на підставі формального підходу, стереотипних суджень, можуть виявитися помилковими. Для об'єктивного розуміння офіцер повинен урахувувати, що особистість будь-якої людини – не раз і назавжди задана сукупність якостей, а складна система, яка постійно змінюється й, отже, вимагає діалектичного підходу. У цьому випадку такі особистісні якості офіцера, як уважність до оточення, прагнення зрозуміти іншу людину, можуть допомогти адекватно моделювати особистість реципієнта і його стан за зовнішніми ознаками.

Для того щоб розуміти у спілкуванні інших людей, офіцер повинен сам усвідомлювати себе як комунікативну особистість, розуміти можливості розкриття свого потенціалу в контакті з іншими людьми, тобто він повинен мати розвинені рефлексивні здатності та здатності до самоаналізу. Окрім цього, важливо, щоб офіцер не тільки розумів свій комунікативний потенціал, але й постійно намагався підвищити свій рівень комунікативних знань, тобто у нього має бути яскраво виражене прагнення до самоосвіти й розвитку, що необхідно для ефективного використання комунікативних здатностей і набуття досвіду вирішення проблемних ситуацій у професійній діяльності.

Слід урахувати позицію О. Ігнатової про те, що останнім часом такі гуманітарні спеціальності, як управління, менеджмент, маркетинг, зв'язки із громадськістю, орієнтують молодих людей швидше на досягнення успіху; при цьому загальнолюдські й культурні цінності, як правило, розглядаються як засіб, що забезпечує успіх ділової комунікації. У результаті, доводить дослідниця, часто можна зустріти фахівця, який володіє професійними технологіями, але не дотримується моральних норм і правил, що мають бути обов'язковим компонентом комунікативної культури [5, с. 46]. На основі цього можна стверджувати, що важливою складовою комунікативної компетентності офіцера-прикордонника мають бути також такі його особистісні характеристики, особливості його соціальної поведінки, як визнання моральних норм, орієнтація на загальнолюдські цінності добра та справедливості.

Щодо цього О. Бінковський, О. Жданенко, Ю. Сердюк та ін. зазначають, що як держава починається з кордону, так і кордон починається з людей, які його охороняють, тому від культурного рівня прикордонників, коректного ставлення до кожного громадянина, правомірності їхніх дій та слів залежить формування громадської думки про країну загалом. Кожний інспектор прикордонної служби, підкреслюють дослідники, є офіційним представником держави на кордоні, а тому він має бути зразком порядності, культури й витримки, берегти військову честь, захищати власну гідність і поважати гідність інших людей, уміло поєднувати повсякденну вимогливість правоохоронця із дотриманням прав і свобод людини [6, с. 4].

У Відомчих стандартах культури прикордонної служби визначено, що при спілкуванні з громадянами, які перетинають державний кордон України, інспектор прикордонної служби повинен терпляче й уважно вислуховувати співрозмовника, вникати в його думки й почуття, зрозуміти їх. Він повинен також уміти промовчати, якщо відповідні доводи можуть розпалити пристрасті й спонукати співрозмовника до брутальності. Завдання інспектора прикордонної служби – говорити спокійно, зрозуміло та цінувати час співрозмовника [2].

Учений О. Діденко звертає увагу на те, що для успішного спілкування офіцер-прикордонник повинен бути готовим до творчості. Йдеться про готовність до діяльності, спрямованої на постійне вирішення нескінченних професійно-службових завдань за часті зміни обставин [3, с. 35]. Творчість потрібна як в умовах спілкування (діалогу), так і при міжособистісній взаємодії (при кооперації, конфлікті, управлінні), при групових формах вирішення професійних завдань [3, с. 105].

На думку Н. Черноусенко, спілкування є фактором соціалізації військового керівника. У процесі управлінської діяльності воно, зазначає дослідниця, є регулятором групової діяльності й засобом формування моральних, естетичних та ідеологічних цінностей, норм поведінки. Н. Черноусенко підкреслює, що уміння спілкуватися визначає успіх службової кар'єри, оскільки у фахівців з високою компетентністю вищою є й особиста продуктивність, і продуктивність тих груп, якими вони керують [11, с. 7].

Загалом дослідження вчених О. Бінковського, О. Жданенка, Ю. Сердюка, О. Діденка, Н. Черноусенко [3; 6; 11] та ін. доводять, що для ефективного налагодження ділової взаємодії офіцер-прикордонник повинен мати такі особистісні якості, як доброзичливість, самостійність, готовність брати на себе відповідальність, терпимість та креативність.

Отже, серед найважливіших особистісних характеристик, необхідних у комунікативній діяльності офіцера-прикордонника, слід назвати бажання і готовність до контактів з іншими людьми, соціально-перцептивні здатності, сформованість мотивації на професійні комунікативні рішення, відданість загальнолюдським нормам моралі, здатність до адекватного самооцінювання та ін.

Другим важливим компонентом професійної комунікативної компетентності офіцера-прикордонника є когнітивний компонент. Загалом когнітивний компонент – це комунікативні знання, які дозволяють офіцеру будувати ефективне спілкування відповідно до цілі й умов його професійної та міжособистісної взаємодії. У більшості робіт (Ф. Бацевич, М. Василік, А. Мудрик, Ф. Шарков, О. Яшенкова) підкреслюється, що комунікативне знання – це знання про те, що таке спілкування, які його види, фази, закономірності розвитку, які є комунікативні методи й прийоми, які їхні можливості й обмеження. Це знання про те, які методи є ефективними щодо різних людей і різних ситуацій. Це також знання зі сфери взаємин людей, знання про ступінь розвитку в себе тих або інших комунікативних умінь і про те, які комунікативні методи та прийоми ефективні у тих або інших ситуаціях.

У першу чергу, слід указати на необхідність комунікативних знань при організації роботи з охорони та захисту державного кордону. У керівних документах, які регламентують службову діяльність ДПСУ, вказано, що уміння офіцера-прикордонника налагоджувати ділову взаємодію є одним з найважливіших аспектів його професіоналізму. Зокрема в “Освітньо-кваліфікаційній характеристиці” випусника Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького за напрямом підготовки “Охорона та захист державного кордону” та кваліфікацією “офіцер управління органами охорони державного кордону” визначено, що розвинена комунікативна компетентність необхідна офіцерові при організації охорони державного кордону в умовах повсякденної діяльності, а також при організації управління відділенням прикордонної служби в умовах загострення обстановки, при організації взаємодії для проведення спеціальних заходів щодо пошуку правопорушників та локалізації кризових ситуацій та ін. [8].

Особливо важливе значення має комунікативна компетентність у взаємозв'язку з управлінською діяльністю офіцера. При управлінні відділенням прикордонної служби офіцер повинен уміти організувати його взаємодію та управління, зокрема на підставі прийнятого рішення, вказівок вищого

командування, з урахуванням наявних сил і засобів. Власне процес управління прикордонними підрозділами вимагає від офіцера-прикордонника знань у сфері психології особистості, педагогіки, теорії комунікації, соціології, культури мовлення і т. д. Йдеться про знання:

особливостей поведінки людей, психологічних механізмів міжособистісної взаємодії, закономірностей поведінки людини в групі;

закономірностей групової спільної діяльності й стилів керівництва нею;

особливостей формування особистісного авторитету;

правил формування свого стилю взаємин з людьми;

особливостей впливу на людей, переконування їх;

специфіки організації взаємодії учасників комунікації так, щоб це приводило до задоволеності від спільної діяльності та забезпечувало її ефективність.

Важливим видом повсякденної службової комунікації є також спілкування з людьми за межами прикордонних підрозділів, насамперед з представниками органів місцевого самоврядування, організацій, установ прикордоння, а також з місцевими жителями. До формалізованого виду професійної комунікації належить спілкування з особами, які перетинають державний кордон у пунктах пропуску. У цьому зв'язку офіцер-прикордонник повинен знати соціальні сигнали й символи комунікації, а також титули, посади, форми звертання та інші етикетні форми, обумовлені культурно-історичними умовами. Особливих умінь потребує спілкування з іноземцями, адже кордон України перетинають люди з істотними розбіжностями у поглядах на світ, звичаях, моралі, ставленні до жінок тощо. Спілкування прикордонників повинно відбуватися так, щоб унеможливити міжкультурний конфлікт через різні уявлення про належну поведінку.

Ще одним важливим компонентом комунікативної компетентності офіцера-прикордонника є відповідні комунікативні уміння. Діяльнісний компонент – це комунікативні вміння, навички, уміння знаходити оптимальні форми спілкування з партнерами, колегами для ефективної реалізації свого професійного потенціалу. Д. Іванов, К. Митрофанов та О. Соколова серед найважливіших умінь – складових комунікативної компетентності – називають уміння ставити й вирішувати певні типи комунікативних завдань: визначати цілі комунікації, оцінювати ситуацію, ураховувати наміри й способи комунікації партнера, вибирати адекватні стратегії комунікації, оцінювати успішність комунікації, бути готовим до зміни власної комунікативної

поведінки [4]. Як бачимо, учені також пов'язують перелік комунікативних умінь із змістом завдань професійної діяльності.

При визначенні комунікативних умінь офіцера-прикордонника було враховано напрацювання учених (Г. Андрєєва, Д. Іванов, К. Митрофанов, О. Сидоренко, О. Соколова) у цій сфері, а також специфіку діяльності різних категорій персоналу ДПСУ. Зокрема з'ясовано, що при організації повсякденної комунікації для офіцера-прикордонника важливе значення мають такі комунікативні уміння: навички організації й керування комунікаційними процесами (управління фокусом уваги, груповою динамікою в комунікації, мотивацією учасників комунікативного процесу, стимулювання комунікативної активності); навички керування увагою інших людей; уміння встановлювати зворотний зв'язок, інтерпретувати зміст висловлювань у зв'язку зі зміною ситуації; уміння вступати в ділове спілкування, підтримувати та завершувати його, проводячи свою стратегічну лінію; уміння спілкуватися на різних рівнях з одним співрозмовником, групою, колективом тощо.

Особливо великі вимоги висуваються до комунікативних умінь інспектора прикордонної служби. Від якості його спілкування залежить ефективність прикордонного контролю у пунктах пропуску, імідж держави, ступінь інформованості керівництва, ефективність впливу на осіб, які перетинають державний кордон, морально-психологічний клімат колективу, в якому він проходить службу та ін. Як зазначають О. Біньковський, О. Жданенко, Ю. Сердюк та ін., при спілкуванні інспекторів прикордонної служби з громадянами, які перетинають державний кордон в пунктах пропуску, велике значення має їхнє уміння говорити та слухати. Інспектор прикордонної служби повинен уміти гарно й розумно говорити, роблячи все належне, щоб інша сторона його зрозуміла. Загалом культура висловлювання інспектора прикордонної служби – це результат вдалого конструювання повідомлень, знання ним логіко-психологічних правил побудови повідомлень. Про його високу культуру висловлювання має свідчити уміння чітко аргументувати свою позицію щодо права того чи іншого громадянина перетнути кордон та вміння вибудовувати службові розмови з конкретними цілями. Інспектор прикордонної служби повинен уміти користуватися словом цілеспрямовано та переконливо, не допускати подвійного тлумачення висловлювань. Важливою складовою культури висловлювання інспектора прикордонної служби є також уміння задавати питання для вирішення проблеми та знання техніки відповідей на різні питання, у тому числі й провокаційного характеру [6, с. 19–27].

Специфіка професійної діяльності офіцерів-прикордонників свідчить про необхідність постійної координації зусиль прикордонних підрозділів і їх персоналу для ефективного виконання завдань з охорони державного кордону. Ця координація здійснюється в різних формах, але в першу чергу – за допомогою різноманітних контактів персоналу ДПСУ, тобто в процесі комунікації. З огляду на це комунікативну компетентність персоналу ДПСУ слід розглядати як своєрідний чинник підвищення ефективності виконання ним службових завдань з охорони державного кордону.

Висновок. Теоретичний аналіз вивченої літератури та врахування особливостей професійної діяльності офіцера-прикордонника дозволяють визначити його професійну комунікативну компетентність як особистісну характеристику, що охоплює комунікативні здатності, знання, уміння, навички, які дозволяють йому самостійно й відповідально вживати ефективні й адекватні комунікативні дії для вирішення завдань професійної діяльності. У змісті комунікативної компетентності офіцера можна виділити три основних компоненти: мотиваційно-особистісний (настанови, ціннісні орієнтації, мотиви й потреби офіцера в професійній комунікативній сфері, особистісні комунікативні якості), когнітивний (знання, необхідні для професійної комунікативної діяльності та формування комунікативної компетентності) та діяльнісний (сформованість необхідних для ефективного професійного спілкування комунікативних навичок і вмій).

Перспективами подальших наукових досліджень слід назвати з'ясування критеріїв і показників розвиненості професійної комунікативної компетентності офіцера-прикордонника, а також визначення педагогічних умов її розвитку в процесі підвищення комунікації.

Список використаної літератури

1. Андреева Г. М. Социальная психология / Г. М. Андреева. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 415 с.
2. Відомчі стандарти культури прикордонної служби : практич. посіб. на щодень. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2009. – 52 с.
3. Діденко О. В. Теоретико-методичні засади формування здатності до професійної творчості в майбутніх офіцерів Державної прикордонної служби України : дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 / О. В. Діденко. – Луганськ, 2009. – 220 с.
4. Иванов Д. А. Компетентностный подход в образовании. Проблемы, понятие, инструментарий : учеб.-метод. пособие / Д. А. Иванов, К. Г. Митрофанов, О. В. Соколова. – М. : АПК и ПРО, 2003. – 101 с.

5. Игнатова О. В. Формирование профессиональной коммуникативной компетентности студентов – будущих госслужащих : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / О. В. Игнатова. – Самара, 2010. – 177 с.

6. Культура прикордонного контролю в пунктах пропуску через державний кордон України : навч. посіб. / О. А. Більковський, О. А. Жданенко, Ю. І. Сердюк та ін. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2010. – 142 с.

7. Методичні рекомендації з підготовки та проведення рольових ігор з персоналом Держприкордонслужби України щодо стандартів культури спілкування з особами, які перетинають державний кордон, та психологічного забезпечення культури здійснення прикордонного контролю у пунктах пропуску через державний кордон / О. А. Жданенко, Е. В. Матусяк, Є. В. Стасюк та ін. – Хмельницький, 2010. – 76 с.

8. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2010. – 118 с.

9. Павленко О. О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі неперервної професійної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / О. О. Павленко ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2004. – 22 с.

10. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV // Відом. Верховної Ради України. – 2003. – № 27. – Ст. 208. – Зі змінами ; ост. ред. 5 жовт. 2012 р.

11. Черноусенко Н. С. Розвиток креативності військових керівників в управлінському спілкуванні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 19.00.09 “Психологія праці в особливих умовах” / Н. С. Черноусенко ; НАДПСУ. – Хмельницький, 2003. – 20 с.

Рецензент – доктор педагогічних наук, доцент Діденко О. В.

Стаття надійшла до редакції 11.07.2013.

Чернова С. В. Сущность, особенности содержания и структура понятия “профессиональная коммуникативная компетентность офицера-пограничника”

В статье раскрыта сущность, особенности содержания и структура понятия “профессиональная коммуникативная компетентность офицера-пограничника” как важной составляющей его готовности к выполнению задач профессиональной деятельности по охране государственной границы.

Ключевые слова: коммуникативная компетентность, офицер-пограничник, мотивационно-личностный и когнитивный компоненты.

Chernova S. V. **Essence, peculiarities of content and structure of the comprehension of “professional communicative competence of border guard officer”**

In this article essence, peculiarities of content and structure of the comprehension of “professional communicative competence of border guard officer” are revealed as an integral part of their readiness to the performance of the professional duty – to protect the state border of Ukraine.

Keywords: *communicative competence, border guard officer, motivational personal and cognitive components.*